

HUAN VILJORO

SVEDOK

Prevela
Ljiljana Popović-Andić

Laguna

Naslov originala

Juan Villoro
EL TESTIGO

Copyright © EDITORIAL ANAGRAMA, S. A., 2004
Translation copyright © 2011 za srpsko izdanje, LAGUNA

Za Margaritu

Knjiga broj 5

Kad kreneš na put za Itaku,
poželi da put tvoj bude dug...¹

KONSTANTIN KAVAFI

Samo neki ne stižu ni do čega, jer putovanje je dugo.

ANTONIO PORKIJA

I šta bih još radio no da nastavim i ne stanem i nastavim?

FERNANDO PESOA

¹ Preveo Slobodan Blagojević. (Prim. prev.)

Sadržaj

I. ŽUDNJA ZA NEDOSTIŽNIM

1. <i>Los Gvahalotes</i>	13
2. Samuraj	37
3. <i>Supertramp</i>	57
4. Monteverde	75
5. Vavilonska vrata101
6. Suva oluja.120

II. LEVA RUKA

7. Veštačko jezero135
8. Zatvorenik150
9. Spasilac165
10. Podnevni Kauboj.180
11. Linijska kuhinja190
12. <i>Zapping</i>203
13. Služavke.213

14. Potpis232
15. <i>Casus belli</i>243
16. „Voda u ustima“259
17. Drugi trg268
18. Sveska za lepo pisanje280

III. TREĆE ČUDO

19. Mrvice hleba293
20. Ogario315
21. Italijanska ambasada.336
22. Olga Rohas353
23. Odbor361
24. Kartaginjani.376
25. Advokat Verdad382
26. Plazma ekran391
27. Konstantinopolj401
28. U pustinji411
29. Izvan sveta423
30. Usamljena duša.432
31. Stari bunar442
32. Eleno.456
33. U unutrašnjosti.471

Čitaoče, ne oklevaj – Branko Anđić477
O autoru.483

I. Žudnja za nedostižnim

1. *LOS GVAHALOTES*

Dopalo mu se što je dobio sobu broj 33. Taj hotel još nije bio toliko pretenciozan da mu soba 33 nosi broj 303. Osim toga, Ramon Lopes Velarde je umro u 33. godini i bile su mu potrebne podudarnosti. Sa svakim sujevernim podatkom koji bi ga približio pesniku osećao se stručnije. Znao je o Ramonu ono uobičajeno, dakle ništa. Ceo svet je znao sve o njemu.

Njegovo sopstveno ime u registarskoj knjizi hotela, međutim, iznenada mu je izazvalo neobično osećanje: „Hulio Valdivijeso“, pročitao je u tišini, kao da je morao da se uveri kako, vraćajući se, predstavlja samog sebe.

Nije ni spustio poslovnu tašnu na pod (*bell-boy* je čekao napojnicu kao neki poslušan kip), kada je zazvonio telefon.

– Pa dobro? Jesi stigao? – rekao je nepoznati glas.

– Ko je to?

– Više se ne sećaš ortaka? Viking.

– Ko?

– Huan Ruis. U radionici Olegarija Barbose zvali su me Viking. Već sto godina se bavim reklamom. Niko nije uticao više od mene

na potrošnju kockica za supu u Aridoamerici.²

„Kokain“, pomislio je Hulio Valdivijeso. Nastavio je da sluša.

– Dolaziš kô naručen. Hitno mi je potrebno da te vidim. Šta misliš za dva sata? *Los Gvahalotes* je tu kod tvog hotela, iza čoška.

– Bio si kod Olegarija Barbose?

– Hteli smo da postanemo pisci, ali niko nije uspeo. – Viking se nasmejao sa druge strane žice, kao da je rezultat bio sjajan.

– Sećam se tebe: bio si sa Olgom Rohas, Čileankom.

– Nisam bio s njom.

– Skromnost više nije u modi! Majku mu, gubim signal – čulo se zujanje – ...koristiti mobilni u ovoj dolini suza pravi je podvig... onda šta? Za dva sata?

Veza se prekinula. Hulio bi radije večerao sam, u kafeu koji je video pored jezera, ali više nije imao kud. Nije želeo da ode u majčinu kuću kako bi ublažio svoj povratak u domovinu i sada je bio u škripcu. Ko je bio Viking? Za dvadeset četiri godine u Evropi nije imao nijednog prijatelja s nadimkom (Žan-Pjera Lerisa je zvao Čovek u Crnom, ali to je bio tajni nadimak). Pomislio je na Olgu, Čileanku koja je izgledala kao Ruskinja. Njene oči su nagoveštavale tragične događaje. Nažalost, Hulio nije bio jedan od njih. Olga je imala kožu kao ovseni sapun, pogled zamućen susnežicom, telo stvoreno da podrhtava između pare čaja i toplih čaršava.

Sklopio je oči i video sebe kako sedi iza Olge u književnoj radionici. Stolica je imala mali naslon i dopuštala mu je da vidi donji deo njenih leđa, majicu podignutu iznad tri pršljena, komad blede kože pokrivene sićušnim zlatnim maljama, malo sazvežđe mladeža i crnu liniju gaćica. Olga Rohas je nosila samo crne gaćice, bar

² Aridoamerika (suva Amerika) – oblast u prekolumbovskoj Americi koja je obuhvatala severni deo Meksika, nasuprot Mezoamerici, koja zauzima južni deo. Neki arheolozi izdvajaju i treću zonu, između njih, koja se zove Oazisamerika. Usled teške, suve klime, u Aridoamerici su živeli nomadski narodi, pre svega Indijanci Čičimeke, čije ime znači: varvari, necivilizovani. (Prim. prev.)

u radionici. Jednog popodneva neki ćelav tip u mantilu čekao je Olgu u podnožju kule Rektorata. Neki odbojan tip, kome su se već izdogađale drame najavljene u njenim očima. Taj čovek je pomilovao Olginu plavu kosu debelim prstima i prljavim noktima. Neki tip deportovan iz Sibira. Kako je loše prilagođavao život Dostojevskom! Olga je otišla s njim. Možda ga je Viking pobrkao sa odvratnim tipom u mantilu.

U Evropi je uvek sanjao Meksiko: Aveniju Insurhentes, Ninjo perdido, Obrero mundijal, bioskop *Alameda* u San Luisu, s njegovim lažnim noćnim nebom. Njegova podsvest nije bila za izvoz. Nije se sećao da je video Vikinga u „neodređenoj domovini snova“, kako je govorio drugi pesnik (u poslednje vreme, svako ko nije bio Lopes Velarde za njega je postajao „drugi“ pesnik). Jednom je video tipa u mantilu, mnogo puta Olgu, veličanstveno tužnu, kose zamršene od stepe koju je zasluživala, Olgu oštrog i oholog nosa u ledenom vazduhu, oči sa suzama besa ili zanosa.

Pod mlazom tuša trudio se da Vikingu dodeli crte lica. Zove se Huan Ruis („kao Natpop iz Ite“,³ pomislio je Hulio, da bi utvrdio da još ima dobro pamćenje).

Raspolagati imenom je kao ući u garderobu neke pozorišne trupe da bi rekonstruisao osobu preko odevnog predmeta. Ko je postojao ispod zelene kape? Patuljak, lovac, princ u nemilosti?

Tuš je imao savršen pritisak. Još jedan razlog da ne ode pravo u majčinu kuću, gde se vodi večita bitka sa cevima. Udahnivši hlor koji je padao s vodom, odjednom je sebe video u olimpijskom bazenu. Bio je na tribinama kod skakaonice, s nekom apsurdnom knjigom u ruci (već *Paveze?*, još uvek *Kortasar?*). Takmičio se jedan drug iz književne radionice. Video je kako se Viking penje

³ Šp.: *Archipreste de Hita* – Huan Ruis Alkala de Enares (1284–1351), kastiljski pesnik iz XIV veka. (Prim. prev.)

na platformu i oprezno hoda po dasci. Uspeh skoka zavisio je od toga koliko će se tamo gore usredsrediti. O skoku je odlučivala glava. Tog popodneva se setio zašto su ga zvali Viking: uvek se žalio da je voda mlaka.

Huan Ruis je nekoliko večnih sekundi stajao na ivici daske i skočio je praveći spektakularna salta, što mu ipak nije bilo dovoljno da se kvalifikuje. Izbacio je suviše vode u dodiru s površinom. Savio je leđa, neprimetno za Hulija, ali ne i za trenera. Sport stvo- ren za paranoidan pogled i usporenu kameru.

Daleko od skakaonice, Viking kao da je živio istom brzinom s kojom pada praveći okrete koje je teško oceniti.

Dok se brisao u hotelu, Hulio se setio svog poslednjeg susreta u Parizu sa Žan-Pjerom Lerisom. Približio je nosu svoju čašu per- noa da bi ublažio miris Čoveka u Crnom. U lenjoj atmosferi kafea *Klini*, Leris je poprimio svoj uobičajeni izazivački ton: izgledalo mu je neverovatno da Huliova žena Paola bude mnogo više u toku s onim što se dešava u Meksiku i da prevodi autore koje on jedva poznaje. Leris je zatim pričao sve najgore o meksičkim intelek- tualcima, subvencionisanim mandarinima koji su kovali zavere kao popovi: „Da vidimo hoćeš li i ti kad se vratiš biti zaštićen, jedan od onih podvodača kurvi“, rekao je nesigurno upotrebivši španski izraz, „mada si više jedan metafizički kreolac, marijači koji je ispario.“

Bilo je lepo videti Lerisa. Hulio mu je ostavio četiri doktorske disertacije za koje je prihvatio da bude mentor, ali nije hteo da ih čita.

Neobičan je način na koji putuju mirisi. Hulio nije imao lovački njuh, kao Paola ili devojčice, da otkrije savremene pošasti, ali su mu s lakoćom stizali mirisi drugih vremena, hlor bazena, slatka milina anisa pomešanog sa crnim znojem Žan-Pjera. Nažalost, to nikad nije zavisilo od njegove volje. Nalet vetra bi mu donosio Nijeves ili Paolu, divnu mešavinu njihovih lučevina i mirisa, ali nije mogao da prizove to osećanje namerno.

Stavio je još malo losiona da bi ostao u sadašnjosti.

* * *

U dnu hodnika jedan toreador je čekao lift. Sigurno su u hotelu snimali neku reklamu.

Jednom prilikom u Nici video je ogromnu teglu jogurta u bazenu. U tegli su plivale devojke u bikiniju. Kamera na platformi skakaonice objašnjavala je tu scenu.

Kada se spustio u prizemlje, potražio je filmsku ekipu koja bi toreadora učinila logičnim.

– Migeline, sine! – Neki čovek od pedesetak godina u odličnoj kožnoj jakni zagrlio je matadora uz veliko prenemaganje.

Iza tog čoveka stajala su tri debeljuškasta tipa; majice su im bile kratke i video im se pupak. Izgledali su nekako suviše, pa ipak neumitno potrebno. Oni su sceni pridavali neobičnu realnost. Menadžer je zapucketao prstima i zatražio od jednog kelnera da pridrži toreadoru kapu i marame. Druga dvojica su poslušala pre nego onaj kome se obratio.

Migelin i čovek u jakni krenuli su ka izlazu. Napolju su ih čekala neka crna kola.

Kola su napredovala vrlo polako. Trojica pratilaca su kaskala za njima.

– Ovde se presvlače toreadori – obavestio ga je *bell-boy*. – Trg je udaljen tri ćoška odavde. Večeras je korida.

Na putu za *Los Gvahalotes* prolazio je pored kafane iz koje se pomaljao neki modar sjaj, jednog plastičnog mesta punog ogle- dala. Napravio je grešku, provirio kroz prozor i čuo je oštre, unjkave glasove *Supertrampa*.

Ima stvari koje se mrze i drugih koje čovek može naučiti da mrzi. *Supertramp* je ušao u njegov život kao još jedan slučaj rok smeća, ali uspeo je da nađe fin način da prevaziđe tu manju smet- nju. Sudbina, taj bipolarni krupije, pretvorila je glasove tih indu- strijskih kastrata u neizbrisivi simbol onog najgoreg, ne na svetu, nego u Huliju Valdivijesu. Njegova gorčina imala je zvuk te muzi- ke i nije bilo nikakvog mogućeg olakšanja. Mirisala je na čorbu

od praziluka i krompira koju je jeo u kafeu UAM-a, Gradskog autonomnog univerziteta, ogranka Istapalapa, onog dana kada je *Supertramp* prestao da bude obična besramna grupa sa hroničnim sinusitisom, da bi postao pukotina koju je u sebi nosio, moralna verzija čorbe od praziluka i krompira ili raka želuca ili neke druge bolesti koju mu je sudbina pripremila da ga pobedi.

Gnevno je ubrzao korak, praćen otrovnim glasovima: „*Good-bye Mary, good-bye Jane...*“ Nije sada hteo da misli na to. Ugledao je psa bez jedne šape. Jednog žučkastog uličnog psa. Trčao je između kola nošen samoubilačkom nervozom. Ta slika mu je pomogla da se ne seća onoga što mu je stizalo sa muzikom. Pad. Bedna univerzitetska čorba.

Ušao je u *Los Gvahalotes* tražeći neku stolicu da se sruši.

Miris ćurećih čvaraka, zeleni i beli stolnjaci, neverovatno poznato lice kelnera – kanonski brkovi, nos drvene lutke – osetio se kao da nikad nije otišao iz Meksika i kao da nije spavao poslednja dvadeset četiri sata.

Kao i uvek, glavni kelner ga je pozvao da se popne na užasni drugi sprat, koji je služio samo za diskretno udvaranje. Kao i uvek, on je tražio da ostane pored zida s debelim staklima koji je saobraćaj na Aveniji Insurhentes pretvarao u prijatnu razvučenu plimu.

Mesto je bilo gotovo pusto. Televizori obešeni s plafona objašnjavali su zašto: Migelin je trijumfovao u *Trgu Meksiko*,⁴ punom kao oko. Stolovi su bili rezervisani za navijače koji će doći kasnije. Buka iz arene udaljene pet ulica dopirala je do restorana. Pravi uzvici „ole“ delovali su kao odjek s televizije.

– Uspeo sam da stignem pre šestog bika!

Hulio je podigao pogled. Ugledao je kršnog tipa sa smeđe-riđim konjskim repom, prosede brade, s kesama ispod očiju, čvrstih ruku, s prslukom ratnog izveštača i saučesničkim osmehom

⁴ Najveća arena za borbu s bikovima na svetu, u gradu Meksiku. (Prim. prev.)

usklađenim s pogledom u stilu „to sam bio ja, ali nemoj nikom da kažeš“. Viking Huan Ruis.

– Još ideš na koridu? Napisao si priču koja se tamo dešava, je l' tako?

– „Plavuše iz senke“.

– Tu. Bila je dobra ona igra s bojom kose i senkom na tribinama. Još voliš koridu?

– U Parizu nema koride.

– Zaboravio sam – Viking se lupio po čelu. – Misliš da se od koke dobija Alchajmer? – njegov stari drug je požurio da spomene drogu da bi stavio tačku na tako očiglednu temu.

– Kako si znao u kom sam hotelu? – pitao je Hulio.

– Feliks Roviroza. Zna sve o svemu. Komparatisti su opasni.

Hulio se setio Feliksovog suda o njegovim pričama: „Može se biti jednostavan a da se ne bude Čehov.“

Viking je žustro počeo nadlakticu i preostalom snagom protrljao oči. Pozvao je kelnera: naručio je dve mičelade,⁵ dve duple tekile *Kasadores* u čaši za konjak, korpicu s hlepčićima, molim vas, sos *piko de galjo*,⁶ varivo od paprika i belog luka u salamuri, da, i puter, ono osnovno što navodi da će potom ručati.

Hulio je, u međuvremenu, mislio na Feliksa Rovirozu. U Meksiko je, na neki način, došao zbog njega.

Roviroza je išao u vojnu akademiju Vest Point. U doba kada se Maova *Crvena knjiga* prodavala u samoposlugama i kada su čvrsti momci smatrali da je imperijalistički piti koka-kolu, Feliks se deklariseo kao konzervativac. Nije mu bilo lako u internatu, ali se hvalio vojnom disciplinom, kao da ga je tuširanje hladnom vodom predodredilo da prihvati strogost koju je propovedao Olegario Barbosa. Hulio je putovao s njim na sajam u Tekskoku da bi učestvovao u suludom ciklusu nove proze. Delili su sobu i saznao

⁵ Meksičko piće, mešavina piva, limunovog soka, soli i nekog sosa. (Prim. prev.)

⁶ Šp.: *Pico de gallo* (petlov kljun): sos od paradajza, luka, papričica, a mogu se dodati i drugi sastojci, uključujući i voće. (Prim. prev.)

je da je u toj elitnoj ustanovi Feliks naučio sve što treba da zna jedan kućepazitelj. Krevet kao da je za njega bio dogma i odozgo je prebacivao sivi prekrivač Vest Pointa sa zlatnim resama koji je, očigledno, nosio svuda sa sobom. Nemoguće je znati da li su mu ove poslužiteljske veštine prožimale karakter.

Feliks je citirao Eliota izgovarajući engleski kao pilot kompanije *Delta* i branio je svoje nepopularne sudove sa integritetom koji bi posmatrano s odstojanja bio za divljenje, da nije bilo onoga čega se Hulio odlično sećao – onoga što je rekao o njemu i Čehovu.

Kada je doktorirao komparativnu književnost na UNAM-u,⁷ bivši kadet se pozabavio stvarima koje su ga najviše nervirale; njegova mnogobrojna interesovanja bila su jedan intelektualni oblik razdraženosti; proučavao je autore samo da bi dokazao kako su bezvredne nacionalne veličine to loše činile pre njega.

Hulio je stigao do četrdeset osme godine ne shvativši delikatnu zagonetku ljudske prirode: sklonost izvesnih lepotica prema agresivnoj četi tipova kao što je Feliks Rovirosa. U radionici Olegarija Barbose jedna koleginica je o njemu rekla: „On je đavo“, kao da ne postoji bolji razlog da se usta napuće kao da vade nešto iz celofana.

Da, opasan đavo. Takođe kompulsivni radnik u, reklo bi se, uspavanoj zemlji. Štaviše: nežan protivrečan prijatelj. Bilo je dovoljno da ublaži svoj sarkazam da bi sagovornik osetio kako se prema njemu odnosi s poštovanjem. U Huliovom slučaju, morao je to da prizna, otišao je još dalje. Udvarao sa Paoli sa sportskim duhom čoveka koji zna da je pobeđen, izvodio ga na večere uz vina preporučena od drugih komparatista, poklanjao mu je mračna izdanje grupe *Savremenici*.⁸

Feliks je video sebe kao neprijatnog vesnika istine. Pa ipak, bili su mu potrebni prijatelji drukčiji od njega. Sa svojom osobenom

⁷ UNAM – *Universidad Nacional Autónoma de México*: Meksički nacionalni autonomni univerzitet. (Prim. prev.)

⁸ Grupa meksičkih intelektualaca, istaknutih pesnika, okupljena oko istoimenog časopisa, u prvoj polovini XX veka. (Prim. prev.)

mešavinom naklonosti i ratobornosti rekao je Huliju: „Licemerje je poslednja od tvojih mana i prva od tvojih vrлина.“

Našli su se nekoliko meseci ranije u Luksemburškom vrtu. Feliks je udahnuo prolećni miris kestenova. Upravo je stigao iz Meksika i za njega su svi pariski dani bili taj isti, lak i mirisan. Raspoloženje će mu se još popraviti kada budu ručali s Paolom u obližnjem restoranu *Balzar* i on je bude zasmeyavao svojom veštinom da priča gadosti o zajedničkim prijateljima.

Za vreme ručka Hulio se zakašljao od dima cigare i Feliks mu je rekao: „Čuvaj se, pobogu, ličiš na Damu s kamelijama. Moraš da se vratiš u DF,⁹ prijaće ti vazduh.“ Rečenica je bila više od šale. Njegov stari drug iz radionice zbog toga ga je tražio: bio je na čelu zadužbine Pesnikove kuće, u kojoj je umro Ramon Lopes Velarde,¹⁰ gde su sada bili mali muzej i kulturni centar. Zamenio je na tom mestu Giljerma Šeridana, pesnikovog biografa. „Znam da ti se približava sabatikal,¹¹ rekla mi je Paola.“ Ta rečenica je imala lažni prizvuk otkrivene tajne. Da, Paola mu je to rekla, u Huliovom prisustvu, kada su večerali u Tuluzi, godinu dana ranije. U svakom slučaju, bilo je iznenađujuće što je Feliks zapamtio podatak. Potražio je Paolino saučesništvo; kao prevodilac na italijanski trebalo je da udahne meksički španski, da se prožme tananom svetlošću Doline Anavak,¹² da upozna začine, cveće, živopisne mirise pijaca.

Pred Feliksovim poletom Hulio je samo pipkao bradu.

Pre te pridike Paola je već bila spremna za put. Želela je da Klaudija i Sandra upoznaju zemlju svog oca. Iako je Hulio znao da je njena želja da putuje u Meksiko bila više uslovljena romanima koje je prevodila nego onim što je Feliks rekao za stolom, smetalo mu je što su se slagali. Pokušao je da skrene temu na Rolana Barta,

⁹ Šp.: *Distrito Federal*: Federalni distrikt, sinonim za grad Meksiko. (Prim. prev.)

¹⁰ Ramon Lopes Velarde (1888–1921) – slavni meksički pesnik, postmodernista, smatra se nacionalnim pesnikom. (Prim. prev.)

¹¹ Sabatikal je slobodna studijska godina koju radi daljeg usavršavanja koriste univerzitetski profesori. (Prim. prev.)

¹² Autohtoni naziv Meksičke doline. (Prim. prev.)

koji je ručao u istom restoranu neposredno pre smrti. Udarila su ga kola, nekoliko ulica dalje. „Ne sećam se ni jedne jedine Bartove fotografije bez cigare“, dodao je Hulio. „Zato su ga zgazili“, Feliks je stavio tačku na tu temu i vratio se na svoje: na povratak. Hulio je bio savršen da pristupi zadužbini; nije proučavao Lopesa Velardea, ali je dobro poznao autore koji su stvarali naporedo s njim, okruživali ga ili nastavljali njegovo delo; niko neće posumnjati da je tamo iz koristi. Treba voditi računa o formi. „U Meksiku forma je sadržaj“, Feliks je citirao nekog političara koga je Hulio zaboravio. Komparatista je gurnuo svoju viljušku u Paolin tanjir i nabo jedan krompir. Zloupotreba poverenja, iako je ona ostavila sve krompire. „Želi ortaka – sablast“, pomislio je Hulio, i njegov put u Meksiko počeo je da poprima stvarno obličje.

Razgovori sa Žan-Pjerom Lerisom takođe su doprineli povratku. Hulio je bio jedan od malobrojnih u Nanteru koji je još imao tu privilegiju da mu se Čovek u Crnom obrati.

Odeven s potpunom ravnodušnošću prema klimi (jedina osoba koju je Hulio video da se kuva u prsluku s kravatom), Leris je proučavao latinoameričku književnost kao zgodnu i opsežnu priliku da dokaže sramne pojave. Mačizam, lokalni moćnici, ekocid, korupcija činili su *jin* polovinu njegovih studija; *jang* polovinu činila je barokna istančanost s kojom su meksički intelektualci podržavali režim koji ih je štiti. Leris je bio u kontaktu s jednom nevladinom organizacijom nejasnih ciljeva koja ga upućivala u zloupotrebe i stipendije dvorskog književnog društva u zemlji Asteka. Prihvatao je Hulija pošto ga, za razliku od njegovih zemljaka, nije pomagala vlada (i pre svega zato što nije imao sluškinju). Da, prihvatao ga je, ali kao što se prihvata čaj kada nema kafe. Hulio nije bio oslobođen grehova: predavao je poluizgubljene autore, izvanredne pesnike iz doba Revolucije, bića obrijanih obrva, daleka od istorijskih događaja. U svojoj mračnoj kuli od slonovače, Meksikanac iz Nantera je bežao od stvarnosti: „Kako ne ideš u Meksiko sada kada imate demokratiju?“ U kafeu *Klini* Leris je mahao jednim primerkom

Liberationa koji je izveštavao o padu PRI-ja¹³ posle sedamdeset jedne godine na vlasti.

Nakon predavanja u Nanteru, Hulio je voleo da se šeta po četvrti Pikaso i dalje, po parku Salvador Aljende. Divio se visokim zgradama s talasastim fasadama, ukrašenim oblacima tek da uvele tu zonu emigranata. Za razliku od svojih kolega u Meksiku koji su dobijali sabatikal svake tri i po godine, Hulio je u svom pariskom životu mogao da dobije jedan, najviše dva. Prilika da ode u Meksiko poprimala je konačno obličje, crveno ili crno u ruletu.

Pred oznojenom Lerisovom košuljom, odlučio je na šta da se kladi. „Crno“, pomislio je, nervozno kao kockar. Nekoliko dana kasnije otišao je da se oprostí od grobova na Monparnasu, od Valjeha, koji je predvideo svoju smrt u Parizu, jednog kišnog dana, kojeg se već sećao.¹⁴ S takvom predviđenom nostalgijom prošao je pored nasmejanog lica na Kortasarovom grobu, on koji je pročitao *Školice* kao knjigu samopomoći, otišao je u Pariz da doda knjizi jedno poglavlje i nije učinio ništa drugo osim što je tamo živeo. Među nadgrobnim pločama pomislio je na Lopesa Velardea i na „Pogubni povratak“. Setio se poslednjih stihova, „intimne reakcionarne tuge“, dok je tražio grob Porfirija Dijasa. Na kraju ga je našao, kripta kao ormar sa krovom na dve vode, sa vratima i prozorčetom. Hulio je provirio da vidi očekivanu Gospu od Gvadalupe, diktatorove fotografije, vazu sa cvećem koja je vapila za većom pažnjom. Uza sam pod iznenađeno je spazio kamenu pločicu s natpisom: „Meksiko ga voli, Meksiko mu se divi, Meksiko ga poštuje.“ Poruku je potpisao jedan čovek iz San Luis Potosija sa godinom u dnu: „1994“. Iste godine kada je izbio ustanak zapatista u Čijapasu i dogodilo se ubistvo Luisa Donalda Kolosija, jednog Huliiovog zemljaka, takođe iz Potosija, odlučio je da oda počast

¹³ PRI (*Partido Revolucionario Institucional*) – Revolucionarno institucionalna partija – na vlasti od 1929. do 2000. godine. (Prim. prev.)

¹⁴ Pesma Sesara Valjeha „Crni kamen na belom kamenu“ počinje stihovima: Umreću u Parizu po kiši, jednog dana kojeg se već sećam... (Prim. prev.)

tiraninu koji je izazvao meksičku revoluciju. Da li je za postavljajući ploče morao imati saglasnost porodice? Sada je PRI pao posle sedamdeset jedne godine vlasti. Da li je tog čoveka koji je čeznuo za porfirističkom prošlošću opravdavala promena? Rodbina s kojom je Hudio još bio u vezi u San Luis Potosiju i gradu Meksiku bila je oduševljena trijumfom pristojnosti, videla je demokratiju kao povratak dobrim običajima i, pre svega, kao kraj Revolucije. Pokušao je to da objasni Žan-Pjeru, ali njegov kolega je verovao samo u zaokrete unapred: Meksiko se radikalizovao, Hudio nije mogao da ostane u svojoj kuli od slonovače. Na grobnici Porfirija Dijasa vreme se vraćalo unazad. Neko je 1994. tu pozeleo davni raj reda i snage. Počela je da pada kiša, ne toliko kao poetska počast Valjehu, već da bi uznemirila Hulija svojim hladnim golicanjem kroz odeću, kao da po njemu mile bubice vremena. Rodbina ga je molila da se vrati u Meksiko kao da je bio u egzilu zbog Revolucije i napokon može dostojanstveno da se vrati. „Nije pobedila desnica: izgubio je PRI“, Leris je imao jasne svoje prioritete.

Hudio je odlučio da se vrati u Meksiko na godinu dana, ne deleći u potpunosti Lerisove razloge; šetao je po Parizu kao mesečar, kao da se već seća pejzaža iz daljine.

Zbog čega je trpeo nervozu koju mu je izazivao razgovor s njegovim kolegom? Žan-Pjer je mislio da drugi postoje samo da bi bili popravljeni. Hudio Valdivijeso je koristio tu sklonost i prebacivao mu završne radove s kursa koje je trebalo pregledati. Čovek u Crnom je već četiri godine na indirektan način ocenjivao njegove studente (svestan Lerisove preterane strogosti, Hudio je sve ocene povećavao).

– Dakle, šta? Talas rasizma te je izbacio iz Evrope? – Viking je grickao kreker sa obilnim sosom.

Hudio nije imao potrebe da odgovori jer je Huan Ruis došao u *Los Gvahalotes* da priča bez konca i kraja. Jedina obaveza njegovog sagovornika bila je da ima lice.

Vratio se u Meksiko da zadovolji Paolu i njenu potrebu za egzotikom, da pojasni Feliksu Roviroi da nije sablasni član zadužbine (neko nesposoban da reaguje na viljušku koju je stavio u Paolin tanjir), da dokaže Lerisu svoju sposobnost da zaklopi knjigu i uđe u stvarnost. Sigurno je bilo još razloga, ali nijedan od njih nije uključivao Vikinga, pa ipak, dok je udisao njegove reči natopljene tekilom, palo mu je na pamet ime koje je toliko puta spominjao i koje je godinama označavalo bol zbog njegove udaljenosti od Meksika. Nijeves nije pošla sa njim. Bilo je mnogo načina da prizove njeno odsustvo i dokaže zbog čega je ono bilo presudno. Sada, pred supom sočtil¹⁵ i parčićima korijandra što su plivali po njoj, prisetio se jedne od mnogih scena koje je prizivalo to voljeno i izgubljeno ime.

Bio je na nekoj terasi u Puerto Valjarti, posmatrao savršen suton, vatreni disk koji je tonuo u ultramarinsko more. Mesto se zvalo Las Palomas; Mrša Serehido je pio margaritu iz čaše za turiste, veličine vaze. Hudio se na nekoliko dana vratio u Meksiko da bi učestvovao na nekom kongresu i prihvatio je Mršin poziv u Valjartu. Nijeves je neposredno pre toga umrla.

Satima su se šetali po plaži; kao i uvek, prijala mu je Mršina radoznalost, kao da je Hudiov život bio neobično zamršen. Pitao ga je za najapsurdnije detalje; da li mu još uvek nedostaje meksička ljuta papričica i slične gluposti. S godinama mu je Serehidovo prijateljstvo postalo neophodno upravo zbog tih sitnica. Neko se sećao pojedinosti, čuvao je njegov život u Meksiku kao da nije otišao, ili bar ne sasvim.

Mrša je stigao u Valjartu preplanuo kao aktivista građanskog društva. Bio je član mnogobrojnih levičarskih skraćenica (PMT, PSUM, PRD) i podržavao je zahteve zbog kojih je vikao na Aveniji Paseo de la Reforma i trpeo sate na suncu i govore kod spomenika Huaresu.

Serehido je predložio da provedu nekoliko dana u Valjarti jer mu je neki prijatelj pozajmio stan i jer je Nijeves ostavila poruku

¹⁵ Pileća supa sa avokadom, paprikom, prazilukom i začinima. (Prim. prev.)

za Hulija, nešto jednostavno, ali nije mogao tek tako da mu je prenese.

Njih troje su se poznavali od detinjstva u San Luisu. Mrša je stanovao tri kuće dalje od njegove, iznad jedne fantastične električarske radnje koja je mirisala na buduće izume i imala hiljade kutija punih otpornika nalik na žičane pauke i katodnih cevi koje su se palile kao začarane krtole.

Zajedno su letovali na imanju *Los Kominos*, gde se Mrša takođe podvrgao Nijevesinoj preciznoj i zavodljivoj tiraniji. Možda ju je tajno voleo, kao što se voli u tim starim kućama, sa strahom i opredeljenjem žrtve, sa željom da se bude jedan od onih svetih mučenika koji su ukrašavali zidove. U kući porodice Serehido bilo je manje pobožnih slika nego u Huliiovoj kući, ali neke je pamtio. Jednog Svetog Andreja razapetog u iks, jednog Hrista sa krvavim stigmama.

Prema onome što je ispričao u Las Palomasu u Puerto Valjarti, Mrša je u poslednje vreme retko viđao Nijeves. Ona je imala svoju decu, obaveze, muža koji ju je često vodio u Monterey, provodila je povremeno odmor u Tampiku, luci u koju su njih troje došli u jednom mladalačkom pijanstvu, nakon što su vozili cele noći iz San Luisa. Huliiova rođaka se pretvorila u zapanjujuće normalnu ženu, sasvim daleku od sudbine koju su joj proricali njen smeh i mladalački impulsi. To je Hulija bolelo kao da je bio odgovoran za tu osrednjost, iako je ona bila ta koja se nije pojavila kada je trebalo zajedno da pobegnu.

Dva-tri meseca pre nego što je Nijeves zaspala u kolima koja je vozila po pravom putu ka Matevali, Mrša Serehido ju je sreo u San Luisu u prodavnici čokolada *Konstanso*, onoj njihovoj, onoj u centru grada, ne u nekoj od novih koje su pratile otvaranja novih trgovačkih centara. Nijeves je držala drvenu kutijicu oslikanu cvećem i izgovorila jednu od onih neodređenih, dvosmislenih rečenica koje dobijaju značenje tek kasnije, kada se dogodi nešto strašno. Pitala je Mršu za Hulija i zamolila ga je da mu, ako ga vidi, kaže da je dobro. Nije ga zaboravila, ali je dobro. Oko vrata

je nosila mali, diskretan, nimalo upadljiv, srebrni krst, po čemu je ličila na toliko drugih gospođa sa kamionetima suburban ili čiroki u San Luisu. Mrša je napolju video Nijevesinu decu kako proviruju iz kola. Ona se brzo oprostila: „Reci Huliju da ga se sećam svaki put kad čitam *Rasvetljenu prošlost*.“¹⁶

Pred Tihim okeanom crvenim od sutona, Hulio se sećao: „Porodice,/ uzgajališta škorpiona...“ Pazova poema bila je šifra njihove tajne ljubavi; sada je taj njihov prestup predstavljao statično vreme koje nije zasluživalo da bude rasvetljeno. Dopadalo mu se što je Nijeves mislila na njega i što je to rekla njegovom najboljem drugu; kao i to što je ostala verna poeziji živeći kao bogata žena na ranču, kako je Hulio zamišljao. Za Mršu, razgovor je imao proročki ton oprostaja, ali na to je pomislio tek kada je saznao za nesreću u kojoj su Nijeves i njen muž izgubili život, s veštačkom logikom svake sudbine o kojoj se misli naknadno.

Hulio je u Valjarti uživao u Mršinom društvu, gotovo uvek tihom – koraci mačke u senci, prisustvo koje je važno ali se ne primećuje – u to doba pre povratka u Evropu, u hladni Leven.

Huan Ruis je imao dva neuspela braka, osim svakojakih afera. Žene su za njega bile rasipništvo na koje je bio ponosan, ali u koje više nije hteo da se upušta. Osećao se kao vozač koji se prečesto sudario i srećom preživeo, ali je imao suviše ožiljaka. Bio je, naravno, zaljubljen u jednu dvadesetdvogodišnju glumicu.

Gledao je Hulija zakravljenim očima i ispričao mu da je napravio jednu reklamu sledeći Malarmeov izazov soneta na „*iks*“ (za kompaniju koja proizvodi mašine za pranje veša *Bendiks*); za nju je dobio razne nagrade, jednu od njih na tvrđavi San Dijego, u

¹⁶ Poema Oktavija Paza (*Pasado en claro*). Naziv poeme je dvosmislen, iskorišćeni su elementi izraza koji znače: razjasniti, otkloniti sumnje, zatim – prepisati načisto, kao i sama reč prošlost o kojoj je u poemi reč. Poema je na engleski prevedena kao *A draft of shadows*. (Prim. prev.)

Akapulku, sa reflektorima uperenim u nebo i asistentima tipa *playmate*. Tamo je upoznao svoju sadašnju devojku.

– Izvinjavam se zbog toliko okolišanja, vožnja u ovom gradu navikne te na krivudanje.

– Ostavio si skokove u vodu? – upitao ga je Hulio, osećajući umor na kopcima.

Restoran su punili ljudi koji su dolazili sa trga.

Viking je rekao da se sada u skoku baca samo na tekilu i opisao je svoj katastrofalni sadašnji život. Imao je sina u Kankunu koji je radio kao čovek jastog i reklamirao neku ribarnicu; njegova druga žena imala je napade rastrojstva i jedva mu je dopuštala da viđa njihovu ćerku; njegova dvadesetdvođodišnja devojka mu je tražila da instalira neku besmisleni teretanu u vikendici koju je upravo sagradio u Sočitepeku.

Hulio se setio davnog sastanka u književnoj radionici Olegarija Barbose. On je pročitao jednu nezaboravnu sramnu priču. Susreti u radionici održavali su se sredom uveče, na desetom spratu rektorata, u kancelarijama koje bi napustili birokrati; kroz velike prozore videla se senka olimpijskog stadiona. Ostatak studentskog grada bio je jedna crna mrlja. Nikada ranije Hulio nije toliko uneo sebe kao u priču koju je pročitao te srede. Napisao ju je s brutalnom iskrenošću, verujući u snagu autentičnosti. Radilo se o odnosu s njegovom rođakom. Opisao je Nijevesine dlačice, oštre pored stidnih usana, glatke i retke na Venerinom brežuljku, s nekim mirisom pudera koji je podsećao na devojčicu iz drugih vremena. Nijedna njegova priča nije zvučala tako lažno kao ta iskrena ispovest. Oni koji su se najviše isticali u radionici nisu poverovali ni reči: Hulio je još bio nevin. Nedostajali su istinitost, miris kreveta, semena, otvorena vulva kao pocrvenela školjka, kako je proklamovao jedan pesnik, nedavni dobitnik nagrade *Kasa de las Amerikas*. Hulio ne samo da je pisao loše: nije tucao, ili nije tucao *stvarno*. Iako je bilo zabranjeno braniti se, on je promrmljao nešto o poenti stvari, i Olegario Barbosa ga je dočekao igrom reči:

„Toj ženi upravo nedostaje poenta.“ Za vreme tri-četiri prilično ponižavajuća sastanka, Hulija su zvali Poenta.

Te večeri kada je Hulio otkrio da detaljno opisana istina nije uvek književna, Viking je bio toliko velikodušan da ugasi osmeh s kojim je slušao tekstove, svoju grimasu solidarnosti u porazu („meni se sviđa“). Priča nije zasluživala čak ni to sažaljenje. Huan Ruis mu je samo prebacio ruku preko ramena. Otpratio ga je onih deset užasnih spratova koji su ga delili od prizemlja. Kako ubistveno može biti pamćenje! Do pre nekoliko sekundi Hulio se sećao svoje nezaboravne sramne priče, ali je zaboravio presudnu Vikingovu ruku koja mu je pomogla da izađe iz zgrade a da se ne sruši. Setio se toga tek sada, kada je njegov prijatelj bio u katastrofalnoj situaciji.

– Sad sam u drugom filmu – Viking je stavio zabrinjavajuću količinu soli na svoj tako sa čurećim čvarcima. – Fenomenalno i škakljivo. Da ti ispričam.

Glas mu je živnuo. Dvadesetdvođodišnja devojka se zove Vladimira Vijeja, tako skaredno ime da je pseudonim Vladi Vej bio sasvim podnošljiv. Upoznali su se prilikom one dodele nagrada na tvrđavi San Dijego, među reflektorima uperenim u nebo, kao da se mole da Akapulko bude Holivud. On je držao nagradu koju je dobio, hromiranu repliku kipa iz Tule,¹⁷ nalik na osvajača vanzemaljca (asistenti su statue zaista zvali „astronauti“; nisu znali da su to bile toltečke figure). Vladi Vej mu se dopala uprkos mentalnom ponoru koji je odavao njen pogled. Pozvao ju je u svoju sledeću reklamu, za *pato purifik*.¹⁸ Od sveta koji je prihvatao proizvod koji se tako zove moglo se svašta očekivati, uključujući: 1) da izaziva uzbuđenje videti je kako miluje flašu *pato purifika*, i 2) da se ona uzbuđuje milujući pedesetogodišnjeg propagandistu. Počev od tada Huan Ruis ju je uzeo pod svoju zaštitu. Vladi Vej

¹⁷ Misli se na čuvene kipove toltečkih ratnika u Tuli, u meksičkoj državi Idalgo. (Prim. prev.)

¹⁸ Sredstvo za čišćenje WC šolja. (Prim. prev.)

se preobrazila. Nije znala da Grci dolaze pre Rimljana, ali bila je nešto više od lepotice koja erotizuje razne proizvode i veruje u postsnošajnu izražajnost svoje razbarušene kose.

– Ona je iz Los Močisa¹⁹ – Viking je dahtao kao da priznaje nešto teško.

– I?

– Divna je, ali je mnogo divlja. Dijalozi neke sapunske opere zvuče joj kao Lope de Vega.

Hulio se opčinjeno pripremio da sluša užase o ženi koja je zarobila Vikinga Huana Ruisa.

Vladi je bila toliko nesigurna da se brinula za jedino za šta nije morala uopšte da se brine: za svoje telo. Pošto je erotizovala *pato purifik*, debitovala je kao glumica u scenama koje su gotovo uvek uključivale neki bazen, neku teretanu, reku koju je trebalo da prepliva sa vodom do grudi. Mada su je angažovali samo zbog bioloških kvaliteta, ona se plašila da u svakom trenutku može da joj naleti razdoblje loše sreće.

Jedne noći došla je uplakana kod Vikinga jer je trebalo da u jednom dijalogu kaže „parafernalija“, ništa mnogo štetno, naravno, ali zabrinjavajuće za nekoga ko ne zna šta znači „parafernalija“. Režiser, jedna veličina univerzitetskog pozorišta koji se gnušao sapunskih opera od kojih je živeo, izložio je pred ostalim glumcima Vladino neznanje sa sadizmom s kojim mu je pošlo za rukom da neke od najlepših žena u Meksiku postanu njegove ljubavnice.

Vladi nije spadala u uvredljive žene. Bila je unapred uvređena. Nije ni podlegala čarima okrutnosti. Režiserovo poniženje joj je upropastilo dan i gotovo život. Te iste večeri razgovarala je sa svojom šminkerkom o jednoj neiscrpnoj temi: koliko su joj tanke usne. Ničemu nisu služila uveravanja Huana Ruisa kada se rasplakala u njegovom stanu. Poleteo je samoubilački avion Vladi Vej.

U televizijskim reklamama fotografi su joj tražili da „opusti“ usne, što je značilo da treba da napravi izraz kao se sprema da

¹⁹ Grad u meksičkoj državi Sinaloa. (Prim. prev.)

posisa nešto nepoznato. Ako su na tome toliko insistirali, to nije bilo zato što su uživali u njenoj sugestivnoj oralnosti, nego zato što su joj usne bile tanke.

Drama s parafernalijom završila se ovako: Vladi je ubrizgala kolagen. Niko joj ponovo neće tražiti da opusti usta jer će joj stalno biti u stanju uzbuđenja. Sve je zavisilo od toga da plastični hirurug deluje u skladu sa pitagorejskom estetikom. Viking je otpio dug gutljaj: operacija nije bila pitagorejska.

– Ispalo je užasno. Ostao joj je neki neprijatan izraz. Vrlo gadan. Čak i kad se smeje, izgleda nadureno. Ima dvadeset dve godine, a već joj nude samo uloge negativki. Zbog toga mi je bilo hitno potrebno da te vidim.

Hulio je osećao da su mu kapci otežali i da mu je u glavi pometnja i to ne samo kao posledica umora.

Televizija je reprizirala koridu. Neki fanatici su uzvikivali „ole“. Viking je ustao i krenuo u WC. Hulio je pošao za njim.

Zaboravio je pisoare pune leda i loptica naftalina. Neobično je zadovoljstvo topiti mirišljavi led.

– Srušiću se – rekao je Hulio. – Onesvestiću se ako mi ne daš kokain ili kikiriki.

– Ozbiljno?

– Kikiriki je bio šala.

Ne čekajući drugi odgovor, Viking je izvadio mobilni telefon iz jednog od mnogih džepova na svom prsluku. Okrenuo je jedan broj, rekao da mu je Huanho dao telefon, pozdravio nekoga nadimkom: Nestali.

– Nijedna usluga ne radi bolje u Meksiku – Viking je sklonio mobilni. – Nisam znao da su akademici tako navučeni.

– Samo da se prilagodimo Meksiku.

Kad god je Hulio uzeo kokain, bio je u zemlji.

Dvadeset minuta kasnije neki mršav tip, obučen kao neupadljivi službenik (sako koji nije išao s pantalonama, kravata boje avokada), ušao je u *Los Gvahalotes* i potražio prsluk koji mu je opisao Viking. Nestali.

Seo je načas za sto, uzeo novčanicu koju mu je Viking umotao u papirnu salvetu, i uručio mu koverat *Federal ekspresa*.

– Hitna dostava – osmehnuo se, pokazavši oštre zube.

Prilikom sledećeg odlaska u WC, Hulija su posmatrale žene sa susednog stola, „plavuše iz senke“, kao one koje je opisao u svojoj priči. Bile su dobrodržece četrdesetogodišnjakinje; pa ipak, neki neprijatan sjaj unosio im je nemir u pogled, neki sjaj pothranjen gorčinom koju su htele da pretvore u oholu vrlinu. Nisu prestajale da proučavaju Hulija i Vikinga, iako su to možda činile da bi nervirale svoje muževe, koji su poslednjih dvadeset godina posvetili gojenju kao znaku izobilja. Ili su ih možda posmatrale s pomnom radoznalošću koju su im budili bednici za koje se, srećom, nisu udale.

Ušmrknuo je u kupatilu i blagotvorni učinak je bio trenutani. Kakav poročan užitek biti u Meksiku! Umio se hladnom vodom i prošao rukama po slepoočnicama čulno i žustro, osećajući se budno, pozorno, sposobno da poleti, da prevale veliki put, da razbije ceo *Supertramp*. Osetio se, da tako kaže, kao „arhipelag samoća“. Kao profesoru u ekstazi, ništa mu nije bolje priličilo nego ta definicija grupe *Savremenici*. Hulio je bio struja koja je objedinjavala mnoge njegove samoće. Ne mentalno ostrvo, izolovano drogom, već arhipelag, bujica, voda bolna od hladnoće koja mu je šibala po raznim delovima tela.

Viking je ušmrknuo u susednoj kabini. Odande je rekao:

– Da ti pričam dalje?

Vratili su se u restoran žustrim korakom. Viking napred, kao da se vraća na platformu skakaonice.

Naručio je još jednu turu tekile i uhvatio Hulija za nadlakticu.

– Obožavam Vladi, brate. Idem sa njom na sve ili ništa. Kažem ti, imam sina u Kankunu koji radi kao čovek jastog. Imam i ćerku u četvrti Boske de las Lomas, koju viđam još rede nego njega. Ne mogu više da improvizujem.

Pre kolagena Viking je mislio da se samo pali na Vladi; tek kasnije, kada ju je video kako plače od oćajanja, shvatio je da je

ludo voli. Bio bi sa njom bez obzira na oblik njenih usana koje su vredale svet.

Huan Ruis je prestao da se bavi reklamom da bi pisao krajnje sentimentalne scenarije. U agencijama je naučio da klijanje ubedi kako su njegove ideje u stvari njihove. Ta veština mu je pomogla da nađe pokrovitelje za Vladinu karijeru. Sada je bio oduševljen i preplašen. Imao je gotovo neverovatnu podršku za jedan megaprojekt.

– Tema je genijalna.

Hulio se malo odmakao, proučio crte lica svog prijatelja, zaja-purene od govorničke strasti. Da li će ono što bude rekao biti dovoljno da opravda radoznale poglede bogatih plavuša za susednim stolom?

– Rat kristerosa.²⁰

Huan Ruis je otpio tekilu dovoljno polako da bi odglumio podršku.

– Potrebna je melodrama da ujedini Meksiko – nastavio je Viking. – Neverovatno je da se jedna narodna pobuna tako prećutala. Svi su više-manje katolici, ali PRI je učinio nemoguće da sakrije istinu o kristerosima. To je moralni dug koji proističe iz dvadesetih godina. Ti ljudi su se samo borili da ih puste da se mole, vrlo siromašni ljudi, kao oni koji su umrli u Revoluciji. Shvataš li nepravdu?

Hulio je pretpostavio da njegov prijatelj nije tim argumentima ubeđivao producente.

²⁰ Rat kristerosa, poznat takođe kao Kristijada, oružani je sukob koji je trajao od 1926. do 1929. između meksičke vlade i naoružanih vernika, pobunjenih protiv ograničenja nametnutih Katoličkoj crkvi (učesće u politici, posedovanje nekretnina, zabrana kulta van hramova i verskih zajednica, primoravanje sveštenika da se ožene). Pobunjenici, većinom seljaci bez vojne obuke, borili su se uz poklike „Živeo Hrist Kralj!“ i „Živela Sveta Marija Gvadalupe!“ . Rat je završen dogovorom sukobljenih strana i poluamnestijom. Procenjuje se da je ukupno bilo dvesta pedeset hiljada žrtava. (Prim. prev.)

– Sada kada je zavedena demokratija i kad PAN²¹ deli kolač, crkva je opet ušla u modu i možemo da govorimo o najprećutkivanijoj represiji u Meksiku.

– Pretpostavljam da Vladi ima ulogu.

– U tome je poenta. Sećaš li se kad smo te zvali Poenta? Kakvu si jebenu priču napisao!

– Zato sam se vratio u Meksiko, da me podsetiš.

– Ako se ljutiš, onda znači da koka nije dobra. Od proizvoda s kojima radi Nestali postaješ imun na uvrede, bar na moje – Viking se osmehnuo, razvlačeći vilicu.

„Kakva čeljust, kao kod lutke, kao drvena krckalica za orahe“, pomislio je Hulio.

– Prestani već jednom – rekao je. – Želim da znam zašto sam s tobom. Mislim, osim zadovoljstva što te vidim.

– Da, Vladi je protagonistkinja. Sa odgovarajućim osvetljenjem, njeno lice izgleda kao u mučenice; prestaje da izgleda kao nepodnošljiva kukumavka i preobražava se u nekoga ko pati svesno, iz određenog razloga. Biće ćerka jednog veleposednika iz oblasti Altos de Halisko. Ostavlja sve (prosce, konje, proslave), samo da bi podržala veru. Žene su odigrale presudnu ulogu u Kristijadi. Putovale su vozom da bi prenosile municiju. Nosile su prave arsenale pod suknjama. Postoji li nešto uzbudljivije od rublja sa eksplozivom? Osim poluerotskih scena (na državnoj televiziji ne može bogzna šta da se uradi, znaš već), biće tu i vrlo dokumentovana radnja. Kriterijum autentičnosti je toliko jak da znaš li kako se Vladi zove u priči? Vladimira. Njeno pravo ime! Gotovo je sa Marijama Vanesama i Jasmin Hulijetama. Ljudi više neće da gutaju priče o služavki plavih očiju, već je prošla epoha Indijanke plemena Otomi koja je u stvari princeza. Vladimira je prava žena, koja se grči, trpi i čeka više od sedamdeset godina da zemlja sazna za njenu priču. Pre nego što me razapneš, samo da ti kažem da nisam

²¹ *Partido Acción Nacional* – Partija nacionalne akcije, konzervativna demohrišćanska stranka. (Prim. prev.)

ušao u to zbog pobožnosti. Ono što pričamo čista je istina. Osim toga, katoličanstvo dopušta mnogo toga morbidnog.

– Kako se zove telenovela?

– *Za ime Boga*.

Te večeri Hulio Valdivijeso je hteo da sazna mnogo toga što mu nije bilo važno. Sapunicu će gledati dvadeset miliona ljudi, biće važan događaj u nacionalnoj kulturi. Biće žestokih scena: vešanja, streljanja, mučenja, neprijatne istine.

Bio bi spreman da podeli svoj specijalni sendvič s kobasicom u zamenu za to da Žan-Pjer Leris čuje kako je Meksiko ušao u demokratiju da bi povratio svoj katolički žar. To je bila budućnost: putovanje unazad, do tačke u kojoj je domovina pogrešila put.

– Zašto sam ovde? Izvini što sam direktan.

– Znam, ne živiš u Meksiku, stvari ti izmiču – Viking je otpio espresso s koricom od limuna koji su mu upravo doneli. – Razgovarao sam s tvojim stricem Donasijanom. Feliks Roviroza mi je dao njegove podatke. Želimo da snimamo u *Los Kominosu*. Trideset hiljada dolara za tri meseca iznajmljivanja. Tvoja plata bi bila obaška.

– Moja plata?

– Tvoj stric već godinama skuplja dokumentaciju. Dao mi je pisma, fotografije, krštenice, molbe, stvari iz tvoje porodice, spise koji potiču od Haliska do San Luis Potosija. Trećina teritorije je bila u rukama kristerosa: ima na hiljade podataka iz svakodnevnog života tog doba, ali sve je u totalnom haosu. Ti možeš da uspostaviš vezu, da rekonstruišeš istinske okolnosti. Tvoj stric mi je rekao da se zoveš Hulio po Dečaku s Petlovima, liku iz korida.²² Ne tražim ti osnovne informacije, zato imamo istoričare. Tvoje je

²² Šp.: *Corrido* – popularni, spontani, naivni muzičko-književni žanr anonimnih autora. Obično se peva uz gitaru. Teme su ljubavne, revolucionarne, istorijske, u slavu neke osobe, uz početni pozdrav, uvod, razradu priče, naravoučenije. S vremenom se prilagođavao prilikama, te je, između ostalog, postao poznat i takozvani „narko-korido“ u slavu narko-trafikanata. (Prim. prev.)

drugo: napravi mi arhiv tvog plemena. Pomoći će ti da se vratiš u Meksiko. A neće ti smetati ni četiri hiljade dolara mesečno.

Za susednim stolom jedna plavuša je menjala jačinu svog pogleda i dosađivala se pred svojim sedefastim noktima.

– Stvar je ozbiljna. Pričamo o sto epizoda, sto pedeset ako nam dobro krene. Kad se saberu istraživanja i snimanja, ima godinu dana rada. Nije loše za sabatikal, je l' da?

– Nemam pojma o ratu kristerosa.

– To su priče tvojih ljudi, malo će ti biti potrebno da ih prepoznaj. Tvoja porodica je stradala i niko joj nije dao zadovoljštinu. Marks je već rekao: istorija se dešava dva puta, prvo kao tragedija, zatim kao sapunska opera.

– A da razmislim?

– Već si razmislio.

– Zaboga, čoveče, nekoliko dana...

Za ime Boga!

2. SAMURAJ

Ponovo je sanjao most. Išao je putem u senci, privučen nekim glasom: „Dođi, dođi.“ Iako ništa nije video, znao je da je negde visoko, između dve zgrade nekog nepoznatog grada. Hodao je sa znatnim naporom sve dok stopala nisu počela da mu se stapaju sa tlom. Glas je ponavljao: „Dođi, dođi.“ To je bila Nijeves, ili bolje rečeno, devojčica koja je bila Nijeves. On je pokušavao da se pomeri. Znao je da će, ako uspe, ceo most pasti.

Probudio se s lupanjem srca. Pogledao je kvarcni sat na televizoru: 5.32 ujutro. Od kokaina je bio budan do posle tri.

Otišao je do prozora. Video je kako ujednačeno i retko prolaze kola; sa desne strane, crn obris arene za borbu s bikovima. Pitao se da li matadori spavaju u hotelu ili ga samo koriste da se presvuku u blistavu odeću za nastup. Možda je dve sobe dalje od njega Migelin hrkao posle borbe s bikovima, dok on nije mogao oka sklopiti jer su mu neke slabašne ruke dodirivale lice i neki glas mu je govorio: „Dođi, dođi.“

Nijeves je bilo ime koje nikada nije izgovarao i koje je danima ponavljao u tišini. Sa ovog odstojanja delovalo mu je manje čudno